

Vådrområdeindsatsen II

Fra klima- og kvælstofprojekt til fuglerig
natur

Historik og inspiration. Grønt Råd 4. december 2024

Det lange forløb, planperiode 1 og 2

- **Planperiode 1 (2010-2015):** Regeringen har besluttet, at der skal etableres 10.000 hektar vådområder og 3.000 hektar P-ådale. Formålet er at begrænse udledningen af kvælstof og fosfor fra landbrugsarealer. Kravet var først 200 kg N/ha/år, senere blev det nedsat til 115 kg N/ha/år. Derefter til 95 kg N/ha/år.

Faserne: Screening, forundersøgelse, projekt, jordfordeling, anlæg og drift

- **Planperiode 2 (2016-2021):** Regeringen har med den såkaldte Fødevarer- og Landbrugspakke besluttet, at der skal etableres omkring 14.000 hektar kvælstofvådområder, minivådområder og fosforådale.
- Formålet er at begrænse udledningen af kvælstof og fosfor fra landbrugsarealer til sårbare sø- og havområder. Samlet effekt på 1.250 tons kvælstof og 4 tons fosfor.

Staten har afsat 1,6 mia. kroner til indsatsen.

Det lange forløb, planperiode 3

- **Planperiode 3 (2021-2027):** Folketinget har vedtaget, at der på landsplan skal udtages 100.000 hektar til etablering af vådområder. Ekspertyper ved Aarhus Universitet vurderer, at der skal udtages 600.000 hektar for at sikre god økologisk tilstand i de danske havområder.

Hvis disse indsatser fordeles ligeligt over hele landet, svarer det fx til et indsatsbehov på 1.000 – 6.000 hektar vådområder i Svendborg Kommune, idet arealet af Svendborg Kommune udgør 1% af DK's samlede areal. Til sammenligning er Tåsinges areal på 6.900 ha.

- I vandplansperiode 3 skal tredje generation af vandområdeplanerne op til en slags eksamen i 2027 i forhold til EU's Vandrammedirektiv, hvor det skal sikres, at alle vandområder skal opnå god vandkvalitet. Når en fjord eller andet kystnært havområde er i god økologisk tilstand, så er der ilt, lys, levesteder og føde til, at det marine liv kan blomstre.

Staten har afsat knap 5,4 mia. kroner til indsatsen.

Det lange forløb, 2024?

- Landbrugsaftalen fra oktober 2021 omfatter en betydelig kvælstofindsats som et centralt element i forbedringen af det danske vandmiljø, navnlig for kystvandene. Kommunerne har fået ansvar for at etablere de nye vådområder og **det er en bindende opgave for kommunerne.**
- **Den grønne trepart. (2024-2040):** Med en feberredning kom havmiljøet ind i forhandlingerne i den grønne trepart. Aftalen blev indgået den 18. november 2024. Foruden skovrejsning på 250.000 ha ny skov, i alt **140.000 ha lavbundsarealer udtages og bliver til vådområder med randarealer** . Staten afsætter 40 mia. til indsatsen.

Her er vi så nu Historik, inspiration og katalog, 4 overskrifter:

- Hvordan udformes det fuglerige klima- og kvælstofprojekt
- 3 gode fynske eksempler på genskabte vådområder
- 4 fuglearter fra **den røde liste**, der vil nyde godt af vådområdeindsatsen,
- Katalog over kvælstofprojekter, der kunne blive fuglerig natur

Hvordan udformes det fuglerige klima- og kvælstofprojekt?

6 forhold må tages i betragtning:

1. Varierende vanddybder
2. Anlæg en lang kystlinje
3. Opbyg øer i vandfladen

Hvordan udformes det fuglerige klima- og kvælstofprojekt?

6 forhold må tages i betragtning:

4. Pleje af tilstødende enge
5. Bekæmpelse af uønskede rovdyr
6. Publikums adgang skal reguleres

3 gode fynske eksempler på genskabte vådområder

1. Enge og søer ved Nr. Broby

Vådlagt i 2009, 170 ha, 164 arter

3 gode fynske eksempler på genskabte vådområder

- 2 Søen ved Valdemars Slot

Vådlagt i 2005, 20 ha, 151 arter

3 gode fynske eksempler på genskabte vådområder

3. Nørreballe Nor

Vådlagt i 2004, 60 ha, 214 arter

4 fokusarter, der vil nyde godt af vådområdeindsatsen

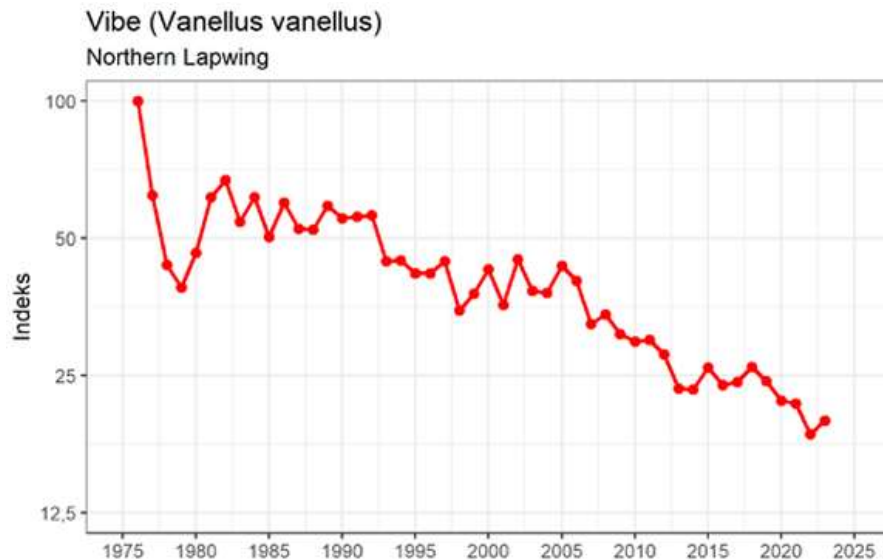
1. Vibe

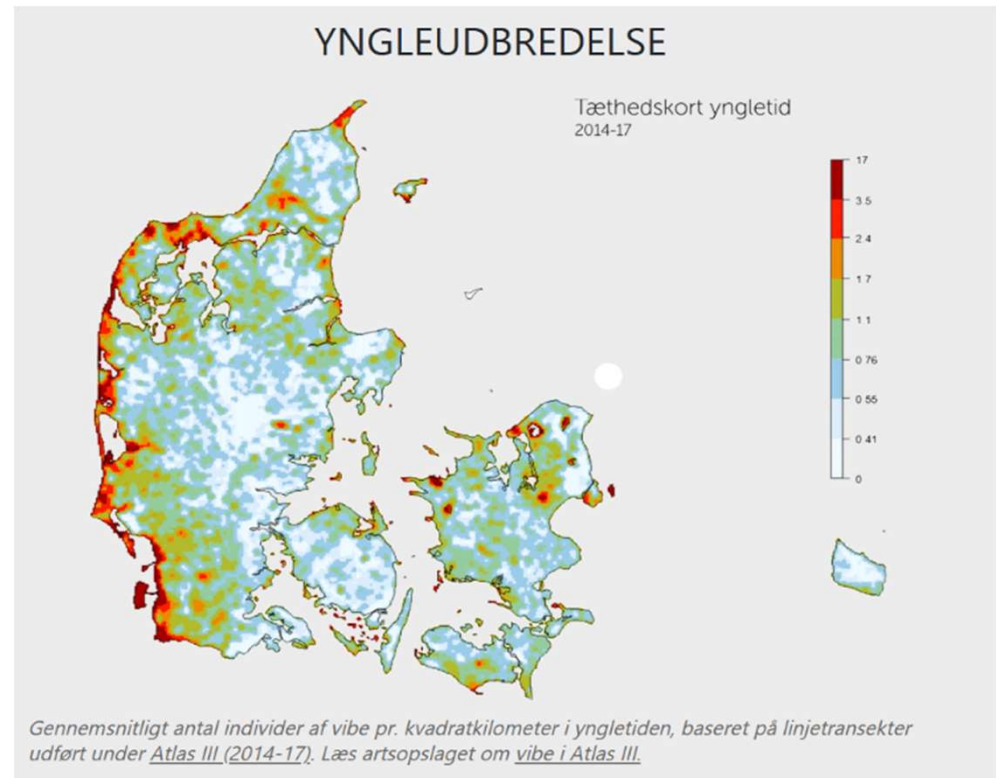
Foto: Tom Willestofte

Viben i Danmark -og på Fyn

Den danske ynglebestand tæller ca. 16.000 par, men er i stærk tilbagegang. Er siden 2019 placeret som "Næsten truet" (NT) på den danske rødliste.

Vibens bestandsudvikling siden 1976, hvor indekstallet blev sat til 100. Seneste indekstal er fra 2023 og er nu på 20, dvs. 4 ud af 5 Viber er forsvundet over de seneste 50 år.

Tæthedskort fra Atlasundersøgelsen 2014-17. Kortet viser, at det nu stort set kun er i Vestjylland, at arten for alvor trives. En landsdækkende udbredelse er blevet tynd og hullet. Det er en generel tendens, at udviklingen for landbrugslandsfugle er langt tydeligere i selve bestandsstørrelsen end i selve udbredelsen.

4 fokusarter, der vil nyde godt af vådområdeindsatsen

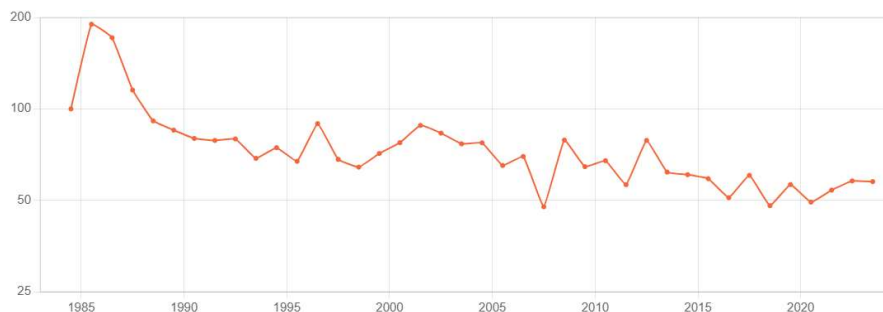
2. Rødben

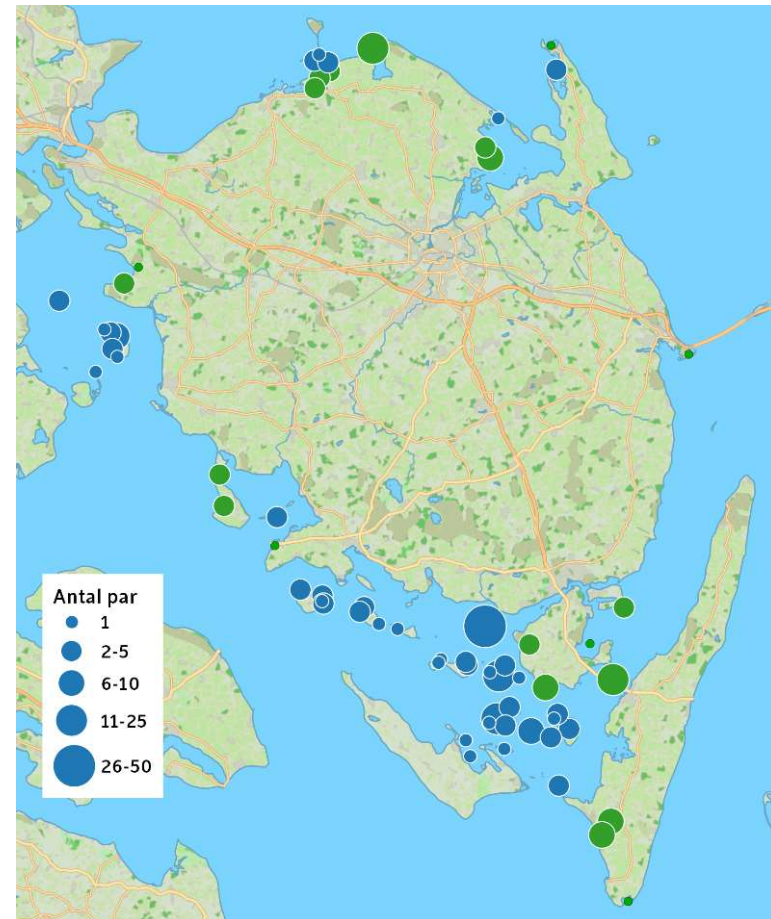
Foto Kurt Due Johansen

Rødben i Danmark -og på Fyn

I Danmark er arten vidt udbredt på egnede lokaliteter langs kysten og mere spredt inde i landet. Arten er på den røde liste som næsten truet (NT). Ynglebestanden i hele Danmark tæller 6.700 par, men er i tilbagegang. Den fynske bestand er ifølge DOF-Fyns kystfugleundersøgelse på ca. 240 par, hertil kommer enkelte indlandspaar.

Udviklingen i bestanden af Rødben i Danmark opgjort ud fra årlige punkttællinger. Bestandsstørrelsen er angivet som indeks, hvor første optællingsår er sat til 100 (1983).

Udbredelse og bestandsstørrelse i DOF-Fyns store kystundersøgelse 2021-22. Blå prikker angiver ø-lokaliteter, grønne prikker er øvrige kystlokaliteter. Der er nu kun få par tilbage inde på selve Fyn.

4 fokusarter, der vil nyde godt af vådområdeindsatsen

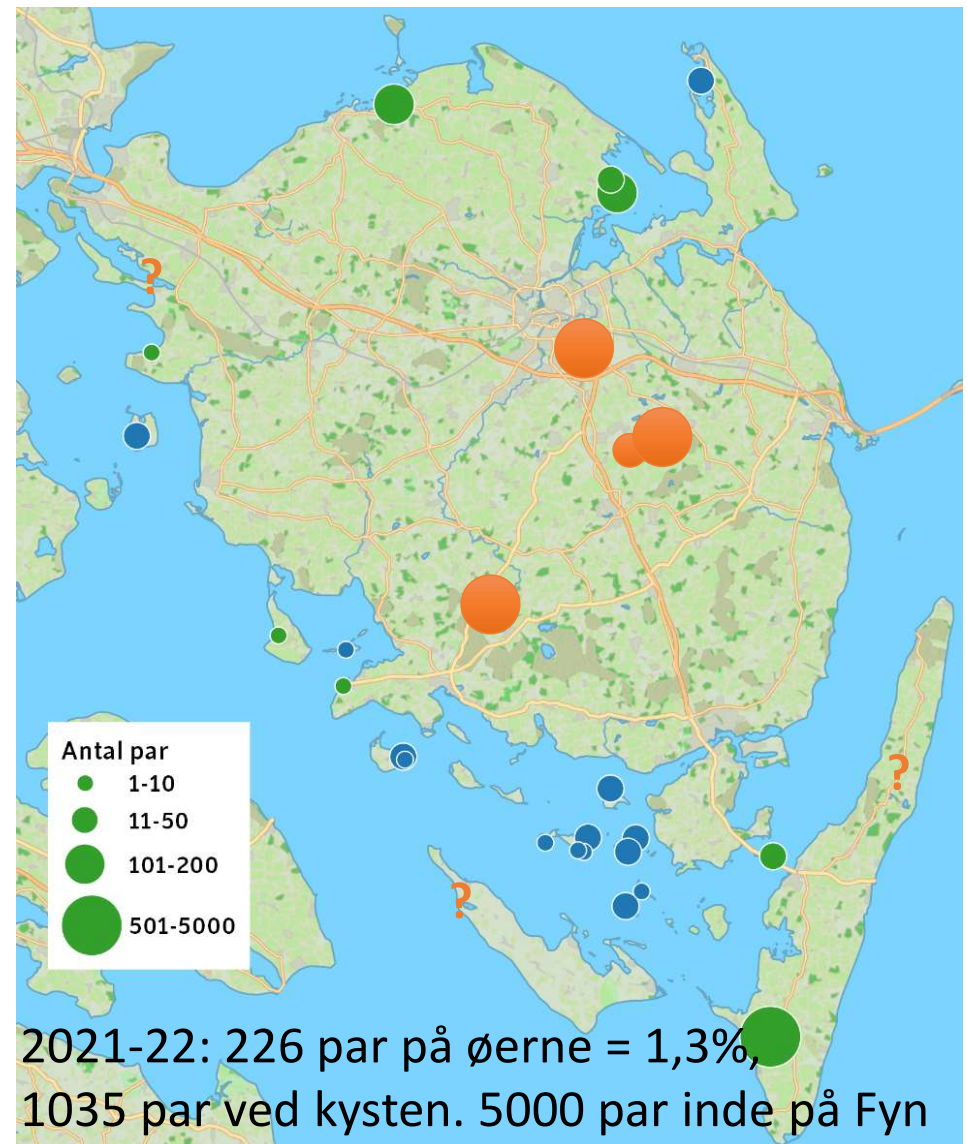
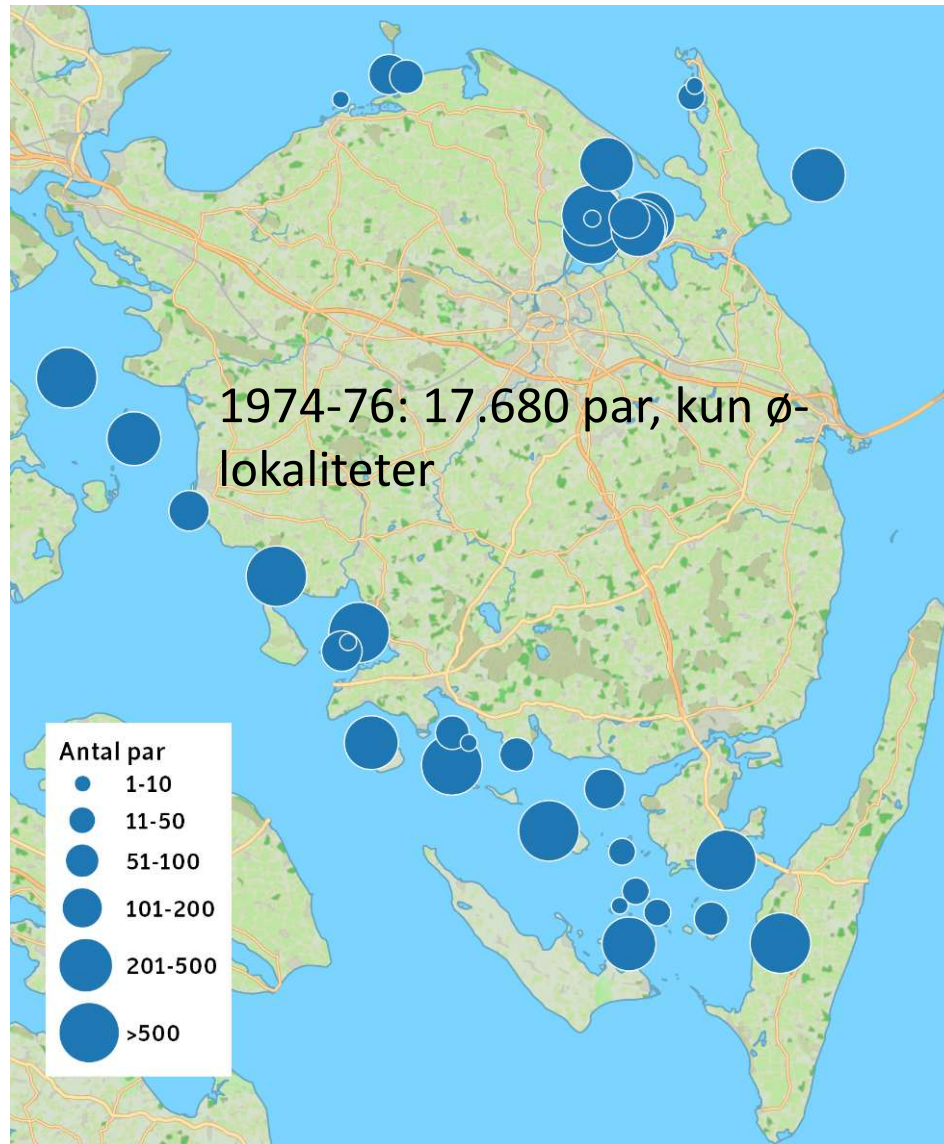
Tilbagegang i
DOF-Fyns ø-
undersøgelse:

99 %

3. Hættemåge

Hættemågen på Fyn

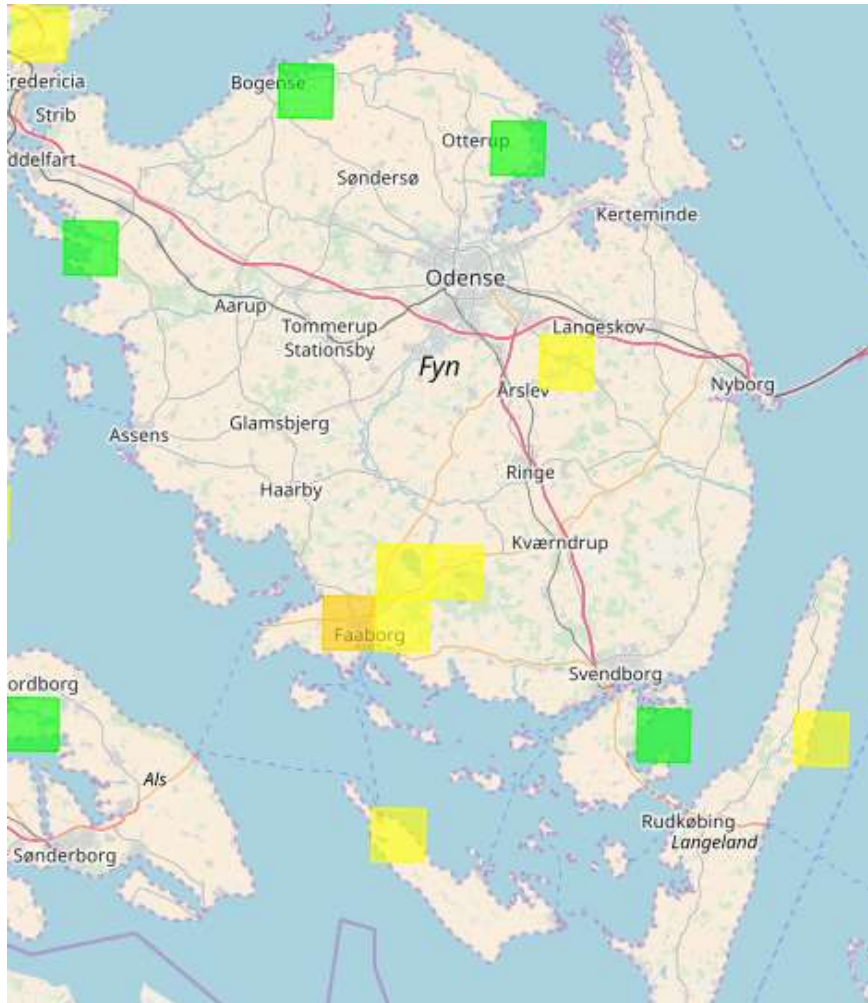
Hættemåge. Udbredelse og bestandsstørrelse fordelt på lokaliteter. Blå prikker angiver ø-lokaliteter (fælles for de to undersøgelser) Grønne prikker er kystlokaliteter. Orange prikker er indlandskolonier. Hættemågen er moderat truet (EN) på den danske rødliste.

4 fokusarter, der vil nyde godt
af vådområdeindsatsen
4. Sorthalset Lappedykker

Sorthalset Lappedykker på Fyn og i Danmark

Arten er nomadisk i sin forekomst og trives bedst i nydannede søer med lille fødekonkurrence fra fisk. Den danske ynglebestand tæller omkring 140 par. Arten er placeret på den danske rødliste som truet (T).

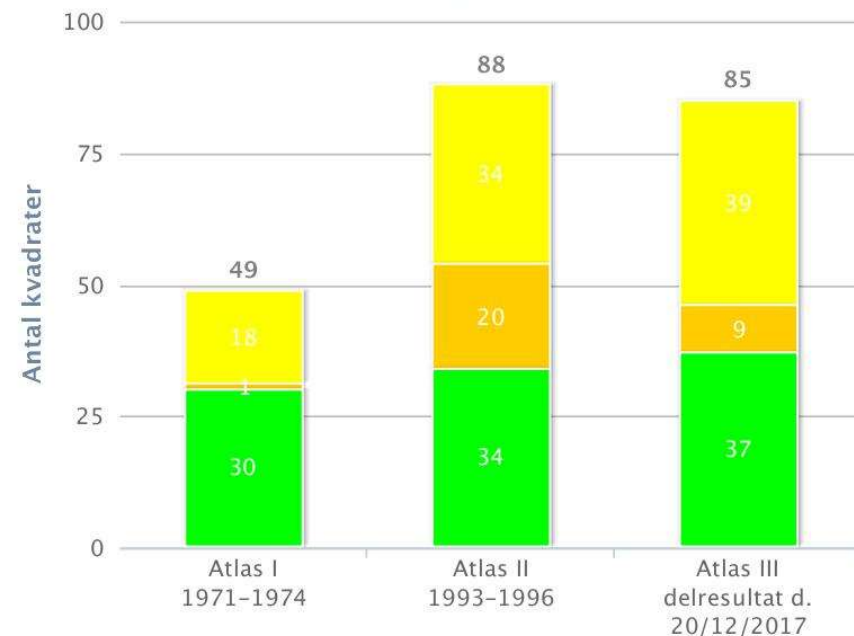

Et øjebliksbillede af den fynske forekomst i Atlas III (2014-17). I dag ser det lidt anderledes ud. Arten er afhængig af Hættemågekolonier.

Mulig Sandsynlig Sikker

Sorthalset Lappedykker

Podiceps nigricollis

Vådområdeindsatsen og lavbundsprojekter slår mange fluer med et smæk

”Vådområder og lavbundsprojekter er lidt af et hattrick”, sagde daværende miljø- og fødevareminister Esben Lunde Larsen allerede i 2017 .

”Det virker både på naturen, klimaet og miljøet.”

- Reducerer udledningen af kvælstof
- Genopbygger kulstof i jorden, begrænser udledningen af drivhusgasser
- Skaber nye levesteder for vilde planter og dyr i landbrugslandet, vigtigt for Fyn
- Virker som vandmagasin ved store nedbørsmængder
- Tilbageholder fosfor
- Giver landskabelig værditilvækst
- Gevinst for lokalområdet i form af øget ejendomsværdi, turisme og friluftsliv

Svendborg Kommune

DOF har gennemgået de fynske kommuner specielt med henblik på at pege på mulige vådområder med et potentiale for et rigt fugleliv og stor landskabelig gevinst.

Nedenfor et katalog over forslag til 13 kvælstof/fosfor og CO₂-projekter, der i Svendborg Kommune kunne være blevet til fuglerig natur, der er sikkert flere:

- Langemarken 11 ha. **Opgivet, da der kunne ikke opnås frivillig aftale med lodsejer**
- Lundby på Tåsinge 9 ha. **Opgivet på grund af manglende omkostningseffektivitet**
- Elsehoved 48 ha. **Opgivet på grund af manglende omkostningseffektivitet**
- Stokkebæk v. Gudme. 22 ha, 10 ejere. **Ikke realiseret, da flere lodsejere var negative**
- Stokkebækhus v. Storebælt. 10 ha, 2 ejere. **Forundersøgt, ikke yderligere sket**
- Ollerup-Egense, tilløb til Hvidkilde Sø, 22 ha. 10 ejere. **Forundersøgt, men opgivet**
- Bøllemosen. 120 ha. 28 lodsejere. 11,6 t. **Forundersøgt, men lodsejermodstand**
- Klingstrup 20 ha. **Forundersøgt, men opgivet, da der ikke kunne opnås frivillig aftale**
- Hørup Å 55 ha. 5 t. **Forundersøgt men opgivet på grund af tekniske vanskeligheder**
- Skovballe Søby Monnet. 92 ha, 18 ejere. **Forundersøgt, men opgivet**
- Lave områder øst 3 ha og vest 2,5 ha for Nielstrupvej
- Maden ved Skårupøre 6,5 ha
- Kystnære områder nord for Søren Bilds Strand

Ingen projekter er realiseret og anlagt